

Inzichten uit participatietraject gezonde leefomgeving

Beleidsontwikkeling Gezonde Leefomgeving

Dec 2025 – Jan 2026

Inhoudsopgave

1. Aanleiding.....	2
2. Hoe is het participatieproces verlopen?	2
3. Wat zijn de resultaten vanuit het participatieproces?	3
4. Welke inzichten geeft het ons en hoe hebben we het verwerkt?	3
4.1 Inzicht en reactie over inhoudelijke scope gezonde leefomgeving	4
4.2 Inzicht en reactie over rol van de provincie, proces, en instrumentarium	4
4.3 Inzicht en reactie op inwonersparticipatie	7
Bijlage 1. Overzicht van rode draden uit het participatieproces	9

1. Aanleiding

De provincie Noord-Holland is naar aanleiding van het vaststellen van de startnotitie Gezonde Leefomgeving (15 juli 2024) gestart met de beleidsontwikkeling voor Gezonde Leefomgeving. Met het doel om te komen tot het beleidskader Gezonde Leefomgeving. Een gezonde leefomgeving is een verantwoordelijkheid van ons allemaal. Dit vraagt om samenwerking en afstemming tussen onder meer overheid, bedrijven, kennisinstellingen en inwoners. Daarom heeft de provincie tijdens de totstandkoming van dit beleidskader afgelopen maanden op verschillende manieren kennis, ervaring en ideeën opgehaald bij professionele belanghebbenden: overheid, bedrijfsleven, kennisorganisaties, brancheverenigingen en vertegenwoordigers van bewonersorganisaties. Voor een overzicht van de betrokken stakeholders zie in het Participatieverslag beleidsontwikkeling Gezonde Leefomgeving bijlage 6: Deelnemende partijen.

Het participatieproces voor de beleidsontwikkeling Gezonde Leefomgeving vond plaats tussen begin 2025 en november 2025. Het doel was om een brede vertegenwoordiging van belanghebbenden te informeren over het beleidskader in ontwikkeling, praktijkervaringen en perspectieven op te halen voor het optimaal inzetten van instrumentarium, en om onderdelen van het beleidskader te toetsen. Individuele bewoners zijn daarnaast betrokken via het traject Regie op de Ruimte; de resultaten uit de eerste fasen van deze participatie zijn meegenomen in het beleidskader. De totale inbreng wordt benut bij de actualisatie van de Omgevingsvisie. De provincie heeft ernaar gestreefd het participatieproces zorgvuldig op te zetten, door in een vroeg stadium verschillende belanghebbenden te betrekken en de dialoog te faciliteren waarbij verschillende perspectieven gezamenlijk aan tafel zaten, zodat de provincie vanuit de brede dialoog tot inzichten is gekomen en deze inzichten mee te nemen in haar beleid.

Dit document beschrijft in hoofdlijnen hoe het participatieproces is verlopen, welke resultaten dit heeft opgeleverd en welke inzichten dit de provincie heeft gegeven. Daarnaast wordt toegelicht hoe deze inzichten zijn meegewogen en waar passend, binnen de opdracht en bevoegdheden van de provincie, zijn verwerkt in het beleidskader Gezonde Leefomgeving.

2. Hoe is het participatieproces verlopen?

Om het participatieproces te faciliteren zijn verschillende typen bijeenkomsten georganiseerd. Zo is er via twee ambtelijke werkgroepen doorlopend in 2025 onderzocht hoe emissies kunnen worden teruggedrongen door scherper vergunnen en het actualiseren van bestaande vergunningen. Daarnaast vonden in april-mei 2025 drie bestuurlijke lunchbijeenkomsten plaats waarin bestuurders informeel met elkaar spraken over onder meer industriële bronnen en blootstelling, woningbouw, en industriële uitstoot naar bodem, water en lucht. In drie werkateliers in september stonden achtereenvolgens het provinciaal belang, nieuwe beleidsambities en het beschikbare instrumentarium van de provincie centraal. Het proces werd afgesloten met een beeldvormende excursie voor Provinciale Staten in oktober en een breed bezocht symposium in november waarin is geïnformeerd, de opgaven zijn geschetst en de inzichten uit de eerdere participatiemomenten gedeeld zijn en in werksessies zijn aangescherpt.

Zie figuur 1 hieronder voor een beeld van de participatiemomenten voor de beleidsontwikkeling Gezonde Leefomgeving. We hebben een professioneel bureau ingehuurd, bureau EMMA uit Den Haag, met veel ervaring op het gebied van participatieprocessen, om het proces te organiseren en te faciliteren. Voor een goede afstemming met Provinciale Staten is een werkgroep Gezonde Leefomgeving opricht, daarmee is regelmatig overleg geweest over participatiemomenten, de excursie voor Provinciale Staten en het brede symposium Gezonde Leefomgeving.

Figuur 1. Participatiemomenten bij de beleidsontwikkeling Gezonde Leefomgeving.

3. Wat zijn de resultaten vanuit het participatieproces?

De opbrengsten van de participatie laten een genuanceerd en soms gemengd beeld zien. Enerzijds vragen partijen om een actieve provincie die duidelijke, concrete en toetsbare ambities stelt voor een gezonde leefomgeving, zodat helder is waar de provincie voor staat en waar zij op kan worden aangesproken. Anderzijds is er ook een brede oproep om gezondheid niet te smal te benaderen en naast normen nadrukkelijk aandacht te houden voor beleefde hinder, cumulatie van effecten en kwetsbare groepen. De participatie bevestigt daarmee zowel de behoefte aan scherpe keuzes als aan een brede blik op wat een gezonde leefomgeving omvat.

Vergelijkbare gemengde signalen komen terug in de verwachtingen over de rol van de provincie. Partijen hechten waarde aan voorspelbare provinciale kaders, met name bij complexe en gemeentegrensoverschrijdende situaties, zodat gemeenten, bedrijven en inwoners weten waar zij aan toe zijn. Tegelijkertijd is er nadrukkelijk behoefte aan ruimte voor maatwerk, om verschillen tussen gebieden te kunnen meewegen en keuzes te maken die recht doen aan de situatie. Ook wordt van de provincie gevraagd om vooral te verbinden en samen te werken, en juridische instrumenten pas in te zetten wanneer overleg onvoldoende resultaat oplevert. Deze uiteenlopende signalen heeft de provincie inzicht in gegeven.

Voor een samenvatting van de rode draden in de resultaten, zie bijlage 1 in dit document. Voor een volledig overzicht van de resultaten uit het participatieproces, zie het Participatieverslag beleidsontwikkeling Gezonde Leefomgeving.

4. Welke inzichten geeft het ons en hoe hebben we het verwerkt?

De inzichten zijn zorgvuldig gewogen bij het uitwerken van dit beleidskader. Inbreng die past binnen de opdracht die we kregen hebben vanuit de startnotitie Gezonde Leefomgeving – zoals het expliciteren van provinciale belangen, het verduidelijken van doelen voor hinder en het benoemen van leidende principes voor instrumentkeuze – krijgen een plaats bij de verdere uitwerking van het beleidskader Gezonde Leefomgeving en later bij het programma Gezonde Leefomgeving. Signalen die buiten de reikwijdte van de opdracht vallen zijn waar mogelijk verbonden aan andere beleidsvelden van de provincie (zoals mobiliteit, water, economie) of worden niet overgenomen (met motivatie waarom). Daarmee is de participatie niet alleen breed en inclusief geweest, maar ook herkenbaar en navolgbaar verwerkt. Dit biedt comfort dat de eerdere aandachtspunten van Provinciale Staten over het participatieproces serieus en zorgvuldig zijn meegenomen. Hieronder worden de inzichten, afweging en keuze die de provincie heeft gemaakt beschreven.

4.1 Inzicht en reactie over inhoudelijke scope gezonde leefomgeving

Gezonde leefomgeving is integraal, maar vraagt om duidelijke taakafbakening

Gezonde leefomgeving is integraal. Fysieke en sociale aspecten zijn verbonden en vervlochten met elkaar, en dragen gezamenlijk bij aan de gezondheid van mensen. Dit komt ook duidelijk naar voren in de participatie. Tegelijk komt uit de gesprekken naar voren dat het belangrijk wordt gevonden dat de provincie de bestaande taakverdeling tussen overheden respecteert.

Hoe de provincie dit inzicht verwerkt in het beleidskader

In de startnotitie is daarom bewust gekozen om te focussen op de fysieke leefomgeving. Voor dit domein heeft de provincie specifieke wettelijke taken en kan zij daadwerkelijk impact maken. Volgens het subsidiariteitsbeginsel liggen bevoegdheden voor het sociale domein en gezondheidsbevordering bij gemeenten. Het beleidskader sluit hierbij aan en benadrukt dat samenwerking noodzakelijk is, ieder vanuit de eigen taak en verantwoordelijkheid.

Ambities en doelen moeten duidelijk en meetbaar zijn

De provincie begrijpt uit de participatie dat ambities en doelen rondom gezonde leefomgeving duidelijk en meetbaar moeten zijn. Alleen dan hebben zij zeggingskracht en kunnen ontwikkelingen in de tijd gevolgd en besproken worden.

Hoe de provincie dit inzicht verwerkt in het beleidskader

Zoals vastgelegd in de startnotitie, verankert de provincie haar ambities stevig in het beleidskader Gezonde Leefomgeving. Voor de onderwerpen waarvoor de provincie specifieke wettelijke taken heeft, streeft zij ernaar ambities en doelen zo helder en concreet mogelijk te formuleren, zodat monitoring en verantwoording mogelijk zijn.

Focus nodig op onderwerpen waar de provincie bevoegd en effectief is

Uit de participatie blijkt het belang om keuzes te maken en focus aan te brengen op thema's waar de provincie daadwerkelijk een rol en invloed heeft. Daarbij is genoemd dat de provincie specifieke wettelijke taken heeft op onderdelen van de fysieke leefomgeving, zoals geur, geluid en (grof)stof, en daar een duidelijke bijdrage kan leveren aan een gezonde leefomgeving.

Hoe de provincie dit inzicht verwerkt in het beleidskader

De provincie borgt deze focus door in het beleidskader aan te sluiten bij de afbakening uit de startnotitie. De inzet richt zich op aspecten van de fysieke leefomgeving waarvoor de provincie bevoegd gezag is. Daarmee wordt voorkomen dat het beleidskader te breed of vrijblijvend wordt, en blijft het gericht op waar de provincie daadwerkelijk kan sturen en handelen.

Zorgen over gewasbeschermingsmiddelen uit de samenleving

De provincie hoort in de participatie zorgen vanuit de samenleving over het terugdringen van gewasbeschermingsmiddelen, gezien vanuit het belang van een gezonde leefomgeving. Deze zorgen raken aan meerdere beleidsvelden, waaronder water en natuur.

Hoe de provincie dit inzicht verwerkt in het beleidskader

Het thema gewasbeschermingsmiddelen viel niet onder de reikwijdte bij het vaststellen van de startnotitie. Mede als uitkomst van de participatie willen wij in lijn met onze ambities voor een gezondere leefomgeving ook de blootstelling aan mogelijke gezondheidsrisico's van gewasbeschermingsmiddelen terugdringen.

4.2 Inzicht en reactie over rol van de provincie, proces, en instrumentarium

Samenwerking tussen overheden blijft noodzakelijk

Uit de participatie volgt het signaal dat, ondanks de gekozen focus en taakafbakening, samenwerking tussen overheden noodzakelijk blijft om te werken aan een gezonde leefomgeving. Verschillende beleidsvelden en bevoegdheden grijpen in de praktijk immers op elkaar in.

Hoe de provincie dit inzicht verwerkt in het beleidskader

Het beleidskader benadrukt dat de provincie deze samenwerking belangrijk vindt. Binnen het kader wordt ingezet op samenwerking met gemeenten en andere overheden, ieder vanuit de eigen rol en bevoegdheid. Hiermee wordt recht gedaan aan de integraliteit van het vraagstuk, zonder de taakafbakening los te laten.

Behoeftte aan duidelijke kaders én ruimte voor maatwerk

Uit de participatie begrijpt de provincie dat er behoefte is aan duidelijke en voorspelbare provinciale kaders, met name bij complexe en gemeentegrensoverschrijdende vraagstukken. Tegelijk willen omgevingspartijen binnen die kaders ruimte houden voor lokaal maatwerk en flexibiliteit. Ook wordt benadrukt dat keuzes uitlegbaar moeten zijn richting inwoners en ondernemers en dat verschillen tussen regio's moeten kunnen worden meegewogen.

Hoe de provincie dit inzicht verwerkt in het beleidskader

De provincie geeft hieraan invulling door in het beleidskader expliciet het provinciaal belang gezonde leefomgeving te benoemen. Daarmee wordt vastgelegd waarom en wanneer de provincie actief wordt. Dit biedt de gevraagde duidelijkheid en voorspelbaarheid. Tegelijk kiest de provincie er bewust voor om binnen dat kader ruimte te laten voor gebiedsgericht maatwerk, door het beschikbare wettelijke instrumentarium per situatie af te wegen. Op deze manier wordt recht gedaan aan regionale verschillen zonder het kader los te laten.

Behoeftte aan een leidende en verbindende, maar niet overnemende rol

De provincie leidt uit de participatie af dat omgevingspartijen behoefte hebben aan een leidende en verbindende rol van de provincie bij bovenlokale en complexe afwegingen. Daarbij wordt nadrukkelijk gevraagd om een balans: richting geven vanuit samenhang en duidelijke kaders stellen, samenwerking stimuleren, maar geen verantwoordelijkheden van andere overheden overnemen. Ook wordt een procesgerichte werkwijze gewenst waarin overleg en gezamenlijke verkenning centraal staan.

Hoe de provincie dit inzicht verwerkt in het beleidskader

De provincie verwerkt dit inzicht door in het beleidskader vast te leggen dat zij per situatie afweegt welk instrumentarium passend en proportioneel is. Dialoog, samenwerking en faciliteren vormen het uitgangspunt. Pas wanneer afstemming onvoldoende resultaat oplevert, wordt overwogen om andere instrumenten in te zetten. Hiermee geeft het kader richting aan een rolopvatting waarin de provincie verbindt en stuurt, zonder de rol van andere overheden over te nemen.

Behoeftte aan ondersteuning, kennisdeling en vernieuwing

Uit de participatie blijkt dat van de provincie een ondersteunende en coördinerende rol wordt verwacht. Die rol is gericht op het delen van expertise, het versterken van samenhang en het stimuleren van vernieuwing. Daarnaast wordt van de provincie een aanjagende rol verwacht bij experimenten en nieuwe manieren van samenwerken om vraagstukken rond gezonde leefomgeving aan te pakken.

Hoe de provincie dit inzicht verwerkt in het beleidskader

De provincie kiest ervoor om deze rol niet projectmatig vast te leggen, maar kaderstellend te borgen. In het beleidskader wordt kennisontsluiting en kennisontwikkeling expliciet benoemd als onderdeel van het instrumentarium. Daarbij bevat het beleidskader leidende principes die richting geven aan hoe ondersteuning, samenwerking en innovatie worden ingezet wanneer de provincie actief wordt.

Behoeftte aan meer inzicht, monitoring en zorgvuldige duiding

De provincie maakt uit de participatie op dat er behoefte is aan meer betrouwbare metingen en doorlopende monitoring om effecten inzichtelijk te maken. Het open delen van gegevens draagt volgens partijen bij aan het onderbouwen van signalen en aan vertrouwen. Tegelijk wordt aangegeven dat visualisaties alleen waardevol zijn als zij zorgvuldig worden gebruikt en kritisch worden geëvalueerd, omdat context en indicatoren bepalend zijn voor interpretatie.

Hoe de provincie dit inzicht verwerkt in het beleidskader

Het beleidskader vertaalt dit inzicht door kennis en inzicht als expliciete basis voor provinciaal handelen te benoemen. De provincie bepaalt per situatie welk instrumentarium op het gebied van monitoring en kennisontwikkeling passend is. Leidende principes in het kader geven richting aan het gebruik van data en visualisaties, zodat deze ondersteunend zijn aan afwegingen en besluitvorming.

Belang van consistentie, participatie en vertrouwen

Uit de participatie begrijpt de provincie dat consistentie, juridische stevigheid en een heldere uitleg van keuzes cruciaal zijn voor geloofwaardigheid richting samenleving en bedrijfsleven.

Daarnaast wordt het belang benadrukt van tijdige en structurele participatie, met realistische en transparante verwachtingen, met name in gebieden met een hoge belasting.

Hoe de provincie dit inzicht verwerkt in het beleidskader

De provincie herkent deze punten als fundamentele uitgangspunten voor haar beleid. Het beleidskader en het nog op te stellen programma Gezonde Leefomgeving sluiten hierop aan door expliciet te maken wanneer de provincie actief wordt en wanneer niet. Deze helderheid is bedoeld om verwachtingen te managen en bij te dragen aan vertrouwen en uitvoerbaarheid in de praktijk.

Actieve lobby en inzet richting andere overheden

Tot slot blijkt uit de participatie dat omgevingspartijen behoefte hebben aan een actieve lobby- en aanjagende rol van de provincie bij het terugdringen van schadelijke stoffen. Daarbij wordt gevraagd om terughoudendheid waar gemeenten leidend zijn en om een stevigere inzet richting Rijk en Europa.

Hoe de provincie dit inzicht verwerkt in het beleidskader

De provincie plaatst deze oproep binnen de kaders van de startnotitie en het beleidskader. Dat betekent dat zij zich richt op bronnen waarvoor zij bevoegd gezag is en waar relatief de meeste gezondheidswinst te behalen valt. Tegelijk roept zij medeoverheden op om gezamenlijk op te trekken en zich in te zetten voor ambitieus bronbeleid.

4.3 Inzicht en reactie op inwonersparticipatie

Naast de participatie met professionele belanghebbenden is via het traject Regie op de Ruimte ook inbreng van inwoners opgehaald (zie [Participatieverslag - Regie op de Ruimte](#)). Deze inbreng bevestigt signalen die de provincie eerder van inwoners heeft ontvangen. Deze signalen vormden mede aanleiding voor het opstellen van het beleidskader Gezonde Leefomgeving. De inbreng benadrukt het belang van een gezonde leefomgeving, gezondheid en de dagelijkse ervaring van de leefomgeving.

Gezonde leefomgeving als volwaardig belang

Uit de inwonersparticipatie komt naar voren dat gezondheid niet als één van de vele afwegingen wordt gezien, maar als een fundamenteel belang dat richtinggevend zou moeten zijn bij ruimtelijke en beleidsmatige keuzes.

Hoe de provincie dit inzicht verwerkt in het beleidskader

Bij ruimtelijke opgaven moet altijd worden voldaan aan de milieunormen voor bijvoorbeeld geluid en luchtkwaliteit. Dit is randvoorwaardelijk voor het nemen van een ruimtelijk besluit. De provincie wil hierin een stap extra zetten. De provincie wil dat een gezonde leefomgeving als volwaardig belang wordt meegewogen bij ruimtelijke afwegingen. Wij zien het belang van een gezonde leefomgeving net als andere provinciale belangen, zoals woningbouw, industrie, natuur en economie. Om dit te bewerkstelligen stelt de provincie het beleidskader Gezonde Leefomgeving vast.

Dit beleidskader maakt geen keuzes over hoe gebieden in Noord-Holland moeten worden ingericht. Dat gebeurt via het traject Regie op de Ruimte, dat leidt tot de actualisatie van de provinciale Omgevingsvisie. Het beleidskader vormt wel een bouwsteen voor dit traject en zorgt ervoor dat het belang van een gezonde leefomgeving volwaardig wordt meegenomen in de geactualiseerde provinciale Omgevingsvisie.

Schone leefomgevingskwaliteiten met zorgen over vervuilde bronnen en landbouw

Inwoners geven aan dat schoon (drink)water en waterveiligheid absolute randvoorwaarden zijn voor een gezonde leefomgeving. Er bestaan grote zorgen over vervuiling van grond- en oppervlaktewater door onder meer medicijnresten, pesticiden, PFAS en andere stoffen. Daarbij wordt benadrukt dat vervuiling zoveel mogelijk bij de bron moet worden aangepakt; vervuilde industrieën en landbouw moeten zich aanpassen of verdwijnen. Inwoners wijzen op gezondheidsrisico's en de noodzaak om keuzes te maken die de leefomgeving beschermen.

Hoe de provincie dit inzicht verwerkt in het beleidskader

Wij richten ons op daar waar wij bevoegd gezag voor zijn. De industriële bedrijven die onder het bevoegd gezag van de provincie vallen, hebben door hun aard en omvang vaak een grote impact op de kwaliteit van de leefomgeving. Bij deze bronnen heeft de provincie een wettelijke taak om vergunningen te verlenen, toe te zien op de naleving hiervan en om op te treden op het gebied van handhaving. Vanuit deze verantwoordelijkheid hebben we bevoegdheden en wettelijk

instrumentarium om te sturen op vermindering van uitstoot van schadelijke stoffen en hinder. In het beleidskader is het optimaal inzetten van het wettelijk instrumentarium vastgelegd: “We zetten ons wettelijk instrumentarium voor de vergunningsverlening, toezicht en handhavingstaken (VTH) (ook wel Uitvoerings- & Handhavings (U&H)-taken genoemd) optimaal in. Hierbij blijven we binnen de wettelijke kaders. Dit beleid geldt voor reeds bestaande bedrijven en voor nieuwe bedrijven of bedrijfsontwikkelingen. Hiermee werken we aan het terugdringen van de uitstoot van schadelijke stoffen naar lucht, water en bodem en uitstoot van hindercomponenten, zoals geluid, geur en (grof)stof, vanuit onze rol als bevoegd gezag”.

Voor agrarische inrichtingen in Noord-Holland heeft de provincie niet de eerder beschreven wettelijke taak en daarmee het bijhorende instrumentarium ter beschikking. Dit is veelal bij gemeenten belegd.

De provincie gaat actief het gesprek aan met gemeenten waar de kans op blootstelling aan gezondheidsrisico's zich concentreert. Van die gemeenten vragen we een nieuwsgierige en proactieve houding om blootstelling aan gezondheidsrisico's te beperken. We vragen aan gemeenten om hun inzet op te nemen in beleid (zoals in de Omgevingsplannen) en te betrekken in ruimtelijke keuzes. Als onze inzet richting gemeenten niet tot voldoende beweging leidt om blootstelling aan gezondheidsrisico's te beperken, overwegen we om op meer dwingende wijzen hierop aan te sturen.

We trekken samen met andere provincies op, via het Interprovinciaal Overleg (IPO), in kennisontwikkeling en om onze lobby richting het Rijk en de EU voort te zetten. Wij vragen aan het Rijk om blootstelling aan gezondheidsrisico's van gewasbeschermingsmiddelen in kaart te brengen, en mee te wegen in de regelgeving van deze middelen.

Aandacht voor groen, natuur en recreatie

Meer groen en natuur in en om steden wordt door inwoners gezien als essentieel voor gezondheid, het tegengaan van hittestress, waterberging en biodiversiteit. Leefbaarheid en gezondheid moeten leidend zijn bij ruimtelijke keuzes. Zo geven inwoners aan dat natuur niet zomaar mag wijken voor nieuwbouw. Ook benadrukken zij dat meer groen en recreatiegebied in en om steden, zoals parken, vijvers, speelvelden, bomen en groene daken, essentieel is om te kunnen recreëren, hittestress tegen te gaan, biodiversiteit te bevorderen en water beter in de bodem te laten infiltreren.

Hoe de provincie dit inzicht verwerkt in het beleidskader

De provincie herkent het nut van groen, natuur en recreatie voor de gezondheid. Het beleidskader stelt geen nieuwe kaders voor groen, natuur en recreatie. Hiervoor geldt afzonderlijk provinciaal beleid. Het thema Gezonde Leefomgeving raakt aan andere provinciale beleidsvelden binnen het fysieke domein, waaronder natuur, recreatie, mobiliteit en duurzame economie. Deze raakvlakken zijn nader uitgewerkt in bijlage B van het beleidskader Gezonde Leefomgeving.

Het belang van een gezonde leefomgeving wordt volwaardig meegewogen bij ruimtelijke keuzes en gebiedsgerichte aanpakken. In samenwerking met gebiedspartijen ziet de provincie kansen om gezondheid als volwaardig belang mee te wegen in integrale afwegingen en uitvoering, en in samenhang met de gezondheidsbevorderende aspecten van groen, natuur en recreatie.

Bijlage 1. Overzicht van rode draden uit het participatieproces

Deze bijlage bevat tabellen. De tabellen geven de rode draden weer uit het participatieverslag en de belangrijkste inzichten die dit oplevert. Per inzicht is een korte toelichting opgenomen, gevolgd door een reactie waarin wordt aangegeven wat we met dit inzicht gaan doen.

De inzichten zijn geclusterd in twee groepen:

- Tabel 1: een groep die betrekking heeft op de inhoudelijke scope van het beleidskader;
- Tabel 2: een groep die gaat over rolverdeling, proces en instrumentarium.

Tabel 1: Rode draden uit de inbreng over de inhoudelijke scope van het beleidskader

Rode draad uit de participatie over inhoudelijke scope van het beleidskader	Toelichting	Inzicht
Gezonde leefomgeving is meer dan normen.	De beleefde hinder, cumulatie en sociale factoren moeten ook worden meegenomen als de gezondheid van de leefomgeving wordt beoordeeld.	De provincie begrijpt dat gezonde leefomgeving integraal is, en dat fysieke en sociale aspecten verbonden en vervlochten zijn en ook bijdragen aan de gezondheid van mensen.
Sociaal domein en gezondheidsbevordering (incl groen), gezondheidsbescherming (hittestress, licht, straling emv).	Bescherming van gezondheid als uitgangspunt. Gezondheid moet centraal staan, met een breed perspectief op wat 'gezonde leefomgeving' inhoudt. Let niet enkel op schadelijke milieufactoren, maar ook op positieve gezondheid. Houdt wel aandacht voor cumulatie en stapeling, het beschermen van gevoelige groepen en het zichtbaar maken van gezondheidsrisico's voor inwoners.	De provincie begrijpt dat gezonde leefomgeving integraal is, en dat fysieke en sociale aspecten verbonden en vervlochten zijn en ook bijdragen aan de gezondheid van mensen.
Ambities en doelen: duidelijk en meetbaar.	Formuleer heldere, ambitieuze doelen voor gezonde leefomgeving, waarin de intensiteit en scope van die doelen duidelijk wordt neergezet. Dit is niet alleen gewenst voor omgevingsveiligheid, geluid en luchtkwaliteit, maar zeker ook voor groen, water, natuur, stikstof. Ook het sociale aspect van gezonde leefomgeving wordt het liefst hierin meegenomen. Maak deze doelen meetbaar en toetsbaar.	De provincie begrijpt het belang dat ambities en doelen duidelijk en meetbaar moeten zijn, zodat deze ook zeggingskracht hebben, en te monitoren zijn over de tijd.
Hinder. Duidelijke normen voor hinder.	Oproep tot breed aanvliegen van hinder. Wat betekent milieuoverlast voor de	De provincie begrijpt de oproep om hinder niet smal te definiëren,

	beleving, en wat betekent dat voor gezondheid. Er is behoefte aan duidelijke normen voor wat acceptabele hinder is en aan een goede operationalisatie van het begrip hinder.	en het belang dat ook de doelen voor hinder duidelijk moeten zijn.
Gewasbeschermingsmiddelen (gbm).	Nadrukkelijke en herhaalde oproep aan de provincie om zich in te zetten voor reductie van gbm, vanuit het belang gezondheid/gezonde leefomgeving. Daarbij een enkele oproep aan de provincie om dit niet te doen, kaders voor gbm liggen bij EU en Rijk.	De provincie hoort de zorgen vanuit de samenleving, om gmb terug te dringen, vanuit belang gezonde leefomgeving.
Secundaire bouwstoffen/staalslakken.	Oproep aan de provincie om nadrukkelijker in te zetten op het terugdringen van schadelijke effecten van secundaire bouwstoffen, zoals bijvoorbeeld staalslakken.	De provincie hoort de zorgen vanuit de samenleving, om schadelijke effecten van secundaire bouwstoffen terug te dringen, vanuit belang gezonde leefomgeving.

Tabel 2: Rode draden uit de inbreng over rol van de provincie, proces, en instrumentarium

Rode draad uit de participatie over rol, proces en instrumentarium	Toelichting	Inzicht
Duidelijkheid en samenwerking zijn cruciaal. Duidelijke rolverdeling. Kaders bij gemeente-grensoverschrijdende vraagstukken.	Bedrijven erkennen hun invloed op de leefomgeving en willen weten waar ze aan toe zijn, welke normen gelden en ook voor een langere termijn. Ook voor gemeenten is het belangrijk om heldere afspraken te maken over welke rol bij wie ligt. Partijen in de regio willen dat de provincie kaders biedt, vooral bij gemeentegrensoverschrijdende vraagstukken, maar ook ruimte laat voor lokaal maatwerk. In complexe situaties is voorspelbaarheid belangrijk, maar er moet ook ruimte zijn voor flexibiliteit. Er is behoefte aan duidelijkheid over de rolverdeling tussen provincie, gemeenten en andere partijen.	De provincie begrijpt hieruit dat er behoefte is aan duidelijke en voorspelbare provinciale kaders, vooral bij complexe en gemeentegrensoverschrijdende vraagstukken. Tegelijk willen partijen binnen die kaders ruimte voor lokaal maatwerk en flexibiliteit, zodat rekening kan worden gehouden met specifieke situaties.
Flexibiliteit en maatwerk.	Beleid moet ruimte bieden voor maatwerk, met oog voor lokale omstandigheden en verschillen tussen gebieden. Prioritering moet uitlegbaar zijn voor inwoners en bedrijven.	De provincie begrijpt hieruit, dat er behoefte is aan een gebiedsgerichte benadering, om recht te doen aan verschillen tussen regio's. Tegelijk is het van belang dat gemaakte keuzes begrijpelijk zijn en goed kunnen worden toegelicht aan betrokkenen, zoals inwoners en ondernemers.
Regierol provincie bij complexe, gemeente-grensoverschrijdende vraagstukken. De provincie wordt gezien als regisseur en verbinder. Rol provincie voor integrale vraagstukken: het gaat om gezondheid, maar ook om economie en woningbouw.	De provincie moet vooral optreden bij gemeente-overstijgende problemen, cumulatie van effecten, en als de eigen bevoegdheid van de provincie Noord-Holland daarom vraagt. Ze wordt gezien als regisseur, aanjager en bewaker van het grotere geheel. De provincie wordt gezien als regisseur en verbinder, die proactief handelt, vanuit een integrale overkoepelende blik, maar niet alles overneemt. Structurele communicatie en maatwerk zijn essentieel. Bij ruimtelijke keuzes, zoals woningbouw in of nabij industriegebieden, spelen verschillende belangen. Gezondheid krijgt prioriteit, maar economische ontwikkeling en woningbouw zijn ook belangrijk. De provincie heeft een rol in het scheppen van duidelijke kaders, het faciliteren van participatie en het zoeken naar integrale oplossingen. Partijen in de regio wensen dat de provincie haar rol pakt bij bronnen waar zij	Hieruit maakt de provincie op dat er behoefte is aan een leidende en verbindende rol, specifiek bij bovenlokale en complexe afwegingen. Met het liefst een gulden middenweg van richting geven vanuit een brede samenhang, duidelijke kaders stellen en samenwerking stimuleren, zonder verantwoordelijkheden van anderen over te nemen.

	bevoegd gezag voor is, maar ook als regionale partij met een visie op gezonde leefomgeving. Samenwerking met gemeenten en andere partijen blijft cruciaal.	
Dialogoog en samenwerking als basis.	Eerst inzetten op dialoog en samenwerking met gemeenten, bedrijven en inwoners. Juridische instrumenten pas inzetten als overleg niet werkt. De provincie kan bemiddelen als gemeenten er niet uitkomen. Er is ook een duidelijke wens voor een faciliterende rol vanuit de provincie door partijen samen te brengen op bepaalde thema's. Dit kan in de vorm van bestuurlijke lunches, of juist naar voorbeeld van de deelsessies tijdens de werkateliers.	De provincie leidt hieruit af dat, naast de behoefte aan heldere doelen en kaders, een procesgerichte werkwijze wordt gevraagd waarin overleg en gezamenlijke verkenning centraal staan. Daarbij wordt verwacht dat de provincie verbindt en faciliteert en alleen ingrijpt als afstemming onvoldoende oplevert.
Kennisdeling en advisering.	De provincie wordt verwacht kennis te delen, gemeenten te adviseren en te zorgen voor harmonisatie van aanpak. Dit geldt ook voor het stimuleren van innovatie en het faciliteren van kennisnetwerken.	De provincie begrijpt hieruit dat een ondersteunende en coördinerende rol wordt verwacht, gericht op het delen van expertise, het versterken van samenhang en het stimuleren van vernieuwing door samenwerking.
Metten, monitoren en transparantie.	Zet in op meten bij de bron, continue monitoring en het delen van meetgegevens. Transparantie richting inwoners en bedrijven is essentieel, net als het objectiveren van klachten en hinder.	De provincie maakt op dat er behoefte is aan meer betrouwbare metingen en doorlopende monitoring, om meer inzicht te bieden in effecten. Open delen van gegevens helpt daarbij om signalen te onderbouwen en het vertrouwen van betrokkenen te versterken.
Stapelkaarten als hulpmiddel.	Het gebruik van 'stapelkaarten' wordt als waardevol gezien om de status van de leefomgeving inzichtelijk te maken en ruimtelijke afwegingen te ondersteunen. Tegelijkertijd is het belangrijk om kritisch te blijven op de gebruikte indicatoren en de context van de kaarten. Niet alle relevante factoren zijn altijd goed in beeld, en de kaarten moeten gezien worden als een hulpmiddel, geen absolute waarheid	De provincie maakt op dat visualisaties een belangrijk hulpmiddel zijn bij analyse en besluitvorming, mits ze zorgvuldig worden gebruikt. Kritische duiding blijft nodig, omdat indicatoren en context bepalend zijn voor de juiste interpretatie.
Handvatten voor bestuurders bij stapeling opgaven.	Handvatten voor bestuurders zijn gewenst om keuzes te maken in een stapeling van opgaven.	De provincie maakt, net als hierboven, op dat er een gemengde behoefte is. Aan zowel een proces-georiënteerde aanpak, als aan praktische ondersteuning om weloverwogen keuzes te maken bij samenlopende en complexe vraagstukken.

Innovatie stimuleren. Creatieve oplossingen en gebiedsgericht denken.	De provincie moet innovatie stimuleren, zowel bij bedrijven als gemeenten, en experimenteren met nieuwe instrumenten en participatievormen (zoals citizen science en stapelkaarten). Er zijn creatieve oplossingen nodig voor woningbouw en leefkwaliteit.	De provincie maakt hieruit op dat er van ons een aanjagende rol wordt verwacht voor vernieuwing, door experimenten en nieuwe vormen van samenwerking te stimuleren om vraagstukken voor gezonde leefomgeving op te lossen.
Consistentie, juridische houdbaarheid en vertrouwen.	Zorg voor consistent beleid, goede juridische onderbouwing en duidelijke communicatie. Dit versterkt het vertrouwen van inwoners en bedrijven in de overheid.	De provincie begrijpt dat consistentie, juridische stevigheid en heldere uitleg essentieel zijn om geloofwaardigheid en vertrouwen richting samenleving en bedrijfsleven te behouden.
Betrekken van inwoners.	Het structureel betrekken van inwoners, vooral in gebieden met veel uitstoot, is essentieel voor vertrouwen en draagvlak. Verwachtingsmanagement is belangrijk: niet alles kan, maar duidelijkheid over wat wel en niet mogelijk is, draagt bij aan geloofwaardigheid.	De provincie begrijpt het signaal dat tijdige en structurele participatie, met realistische en transparante verwachtingen, cruciaal is voor draagvlak en geloofwaardigheid in gebieden met hoge belasting.
Oproep aan de provincie om zich actief in te zetten om uitstoot te verminderen waar de provincie niet bevoegd gezag voor is.	Gemengd signaal: Waarbij voor houtstook terughoudend wordt gevraagd (laat het aan de gemeente). En voor gewasbeschermingsmiddelen, PFAS en andere ZZS, juist actieve inzet wordt gevraagd bij Rijk en EU.	De provincie maakt hieruit op dat er behoefte is aan een actieve lobby- en aanjagende rol van de provincie voor het terugdringen van schadelijke stoffen, met terughoudendheid waar gemeenten leidend zijn, en stevig richting Rijk en Europa.